

Siseministri määruse „Siseministri 7. mai 2024. aasta määruse nr 11 „Veeõnnetuse ennetamiseks toetuse andmise tingimused ja kord“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse siseministri 7. mai 2024. aasta määrust nr 11 „Veeõnnetuse ennetamiseks toetuse andmise tingimused ja kord“ (edaspidi *kehtiv määrus*), et:

- 1) võimaldada selle alusel anda veeõnnetuse ennetamiseks riigieelarvelist toetust (edaspidi *toetus*) ka 2025. aastal ja raha olemasolu korral järgmistel aastatel ning
- 2) muuta toetuse taotlemine lihtsamaks ja arusaadavamaks.

Kehtiv määrus on 2024. aastal toetuse andmise kohta. Kuna Päästeametile on eraldatud raha ka 2025. aastal toetuse andmiseks ja raha võib lisanduda ka edaspidi, muudetakse kehtivat määrust nii, et see ei oleks seotud kindla aastaga. Toetuse andmise põhialuseid, sealhulgas toetatavaid tegevusi, ei muudeta. Küll aga:

- kaotatakse toetuse saaja kohustus sõlmida toetuse kasutamise leping;
- jäetakse välja kaasfinantseerija ja partneri regulatsioon ning viited riigihangete seadusele;
- sätestatakse õigusselguseks, et toetuse taotlusele (edaspidi *taotlus*) lisatakse projekti tegevuste hinnapakkumused ja projekti elluviimise aruandele abikõlbliku kulu tõendid.

Eelnõul on positiivne mõju siseturvalisusele, kuna toetuse andmine võimaldab ennetada veeõnnetusi, suurendada veeohutust, parandada elanike ohuteadlikkust ning kujundada veeõnnetusi ennetavaid hoiakuid ja käitumist. 2024. aastal anti 39 787,88 eurot toetust, millega muudeti üheksa veekogukallast ohutumaks.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Päästeameti õigusosakonna õigusloome jurist Kätlin Tänavots (katlin.tanavots@paasteamet.ee) ja Siseministeeriumi elanikkonnakaitse osakonna nõunik Mari Tikan (mari.tikan@siseministeerium.ee).

Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi õigusnõunik Kadi Parmas (kadi.parmas@siseministeerium.ee) ja õigusosakonna õigusnõunik Jaanus Põldmaa (tel 612 5041, jaanus.poldmaa@siseministeerium.ee).

Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Siseministeeriumi õigusosakonna keeletoimetaja Heike Olmre (tel 612 5241, heike.olmre@siseministeerium.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga, muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõuga muudetakse kehtivat määrust avaldamismärkega RT I, 10.05.2024, 23.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb **21 punktist**.

Punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks kehtiva määruse § 2 lõiked 3–5, milles on määratletud terminid *kaasfinantseering*, *kaasfinantseerija* ja *partner*.

1) Kehtiva määruse tähenduses on:

- *kaasfinantseering* kaasfinantseerija rahaline panus projekti eelarvesse, mis vastab omafinantseeringu nõuetele, ja
- *kaasfinantseerija* füüsiline või juriidiline isik või kohaliku omavalitsuse üksus, kes panustab rahaliselt projekti eelarvesse.

Projekti elluviimisel on oluline, et toetuse saaja tagaks omafinantseeringu. Seega ei ole vaja kaasfinantseeringut eraldi reguleerida, vaid see on nii toetuse taotlejale kui ka andjale pigem koormav. Samuti on oluline, et kulu ei esitataks hüvitamiseks mitmele rahastajale. Kui toetuse taotleja on samal ajal taotlenud samaks projektiks toetust muust riigieelarvelisest, Euroopa Liidu või välisabi toetusmeetmest, peab ta seda taotluses märkima (kehtiva määruse § 11 lg 2 p 10). See võimaldab vajaduse korral selgitada välja, kas muu toetusmeetme toetus katab vaid omafinantseeringu osa või on tegemist topeltrahastusega.

2) *Partner* on kehtiva määruse tähenduses füüsiline või juriidiline isik, kellega koostöös toetuse saaja projekti ellu viib ja kelle osalemine projektis on vajalik soovitud tulemuse saavutamiseks. Sisuliselt on tegemist koostööpartneriga. Koostöö reguleerimine määruse tasandil ei ole vajalik.

Kuna info kaasfinantseerija ja partneri kohta ei anna toetuse taotlemisel lisaväärtust, jäetakse viited neile kehtivast määrusest läbivalt välja. Selliselt lihtsustatakse kokkuvõttes kogu toetuse andmise korraldust.

Punktidega 2, 6 ja 9 jäetakse kehtiva määruse § 6 lõike 3 punktist 1, § 8 lõikest 3, § 9 lõikest 2, § 11 lõike 2 punktidest 1 ja 7 ning § 20 lõike 4 punktist 6 välja viited kaasfinantseeringule ja kaasfinantseerijale. **Punktidega 7 ja 10** tunnistatakse kehtetuks kehtiva määruse § 8 lõige 4, § 10 lõige 2 ja § 11 lõike 2 punkt 8, milles on reguleeritud kaasfinantseeringut ja partneri kaasamist (vt eelnõu p 1 selgitust).

Punktidega 3 ja 21 tunnistatakse kehtetuks kehtiva määruse § 6 lõike 3 punkt 3 ja § 21 lõike 2 punkt 2, mille kohaselt peab toetuse saaja järgima riigihangete seaduse põhimõtteid. Arvestades nõudeid toetuse taotlejale (vt kehtiva määruse § 10 lg 1), on väga ebatõenäoline, et toetuse saaja oleks hankija riigihangete seaduse tähenduses. Isegi kui toetuse saaja on hankija, peab ta riigihangete seadust järgima, olenemata sellest, kas see on kehtivas määrukses eraldi sätestatud või mitte. Kuivõrd nii toetuse taotlejale kui ka saajale on viited riigihangete seadusele pigem eksitavad, jäetakse need välja. Selle asemel sätestatakse kehtiva määruse § 11 lõike 2 punktis 11, et toetuse taotleja peab esitama hinnapakumused (vt eelnõu p 11 selgitust).

Punktidega 4, 8 ja 19 jäetakse kehtiva määruse § 7 lõikest 2, § 10 lõikest 3 ja § 19 lõikest 3 välja viide 2024. aastale. Kuivõrd toetust soovitakse anda ka 2025. aastal ja raha olemasolu korral ka järgmistel aastatel, ei nimetata edaspidi kehtivas määrukses konkreetset aastaarvu. Lisaks muudetakse § 7 lõikes 2 projekti abikõlblikkuse perioodi alguskuupäeva. Kehtiva lõike kohaselt algab see kõige varem kehtiva määruse jõustumise kuupäeval, edaspidi aga toetuse

taotlusvooru avamise kuupäeval. Muudatus on vajalik, sest vastasel juhul oleks projekti abi-kõlblikkuse periood ebamõistlikult pikk. Kehtiva määruse § 12 lõike 1 kohaselt kuulutab toetuse andja toetuse taotlusvooru välja oma veebisaidil ja avaldab sellekohase pressiteate ühes üleriigilise levikuga päevalehes vähemalt 30 kalendripäeva enne taotluse esitamise tähtpäeva.

Punktiga 5 muudetakse kehtiva määruse § 8 pealkirja ja lõiget 1, mille kohaselt on toetuse taotlusvooru eelarve 41 000 eurot.

- 1) Edaspidi ei sätestata konkreetset summat, vaid põhimõte, et toetuse taotlusvooru eelarve kujuneb riigieelarve sihtotstarbeliste vahendite järgi kalendriaasta kohta. Toetuse taotlusvooru eelarve kinnitab vahendite olemasolu korral Päästeamet. 2025. aastal on see 45 000 eurot.
- 2) Kuivõrd kaasfinantseeringut enam ei reguleerita (vt eelnõu p 1 selgitust) ja toetuse taotlusvooru lühend võetakse kasutusele kehtiva määruse § 7 lõikes 2, kohendatakse ka § 8 pealkirja.

Punktiga 11 muudetakse kehtiva määruse § 11 lõike 2 punkti 11, mille kohaselt peab taotlus sisaldama muud vajalikku teavet. Punkti muudetakse nii, et edaspidi peab taotlus sisaldama projekti tegevuste hinnapakumusi, mis on kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ja saadud hinnapäringuga sama lähteülesande põhjal. Kuna kehtiva lõike eesmärk on sätestada ainult taotluse kohustuslikud andmed, ei lisata lõikesse uut punkti, vaid muudetakse punkti 11. Muudatus on seotud eelnõu punktidega 3 ja 21, millega jäetakse kehtivast määrusest välja viited riigihangete seadusele.

Toetuse taotleja peab tegema piisavalt pingutusi, et saada võrreldavaid hinnapakumusi. See võimaldab tagada optimaalse hinna ja kvaliteedi suhte. Arvestades, et konkurentsivõimelist hinda saab tõendada võrreldavate hinnapakumustega, ei saa üldjuhul piirduda ainult ühe pakkumusega, sealhulgas juhul, kus mõni pakkuja on pakkumuse esitamisest loobunud. Oluline on, et hinnapakumuste võtmine oleks selge ja läbipaistev, et pakkumuste esitamiseks oleks antud piisavalt aega ning et toetuse taotleja oleks pakkumuste võtmise ja saamise dokumenteerinud. Hinnapakumused on tähtsad toetuse summa määramisel. Toetuse taotleja peab taotluses tooma välja projekti eelarve kulude kaupa ja taotletava toetuse summa (kehtiva määruse § 11 lg 2 p 4).

Punktiga 12 täiendatakse kehtiva määruse § 11 lõikega 2¹, mille kohaselt tuleb taotluses põhjendada juhtumeid, kui ei ole võimalik esitada vähemalt kahte § 11 lõike 2 punktis 11 nimetatud hinnapakumust või kui ei valita odavaimat pakkumust. Kui odavaimat pakkumust ei valita, tuleb selgitada, millised olid kriteeriumid ja millised tegurid mõjutasid otsuse tegemist. Kui vähemalt kahte hinnapakumust pole võimalik esitada, tuleb põhjendada, kas ja millal toetuse taotleja pakkumusi küsis.

Punktiga 13 ajakohastatakse kehtiva määruse § 12 lõikes 2 e-posti aadressi, millel tuleb taotlus ja selle lisadokumendid esitada. Kehtiva lõike kohaselt on see rescue@rescue.ee, kuid praeguseks on Päästeameti e-posti aadress muutunud. Seetõttu tuleb esitada taotlus ja selle lisadokumendid edaspidi e-posti aadressil info@paasteamet.ee.

Punktiga 14 jäetakse kehtiva määruse § 15 lõikest 1 välja Päästeameti peadirektori kohustus määrata käskkirjaga taotluse hindamise komisjoni töökord. See ei ole vajalik, sest komisjoni töökorra üldised alused on sätestatud siseministri 14. juuli 2021. aasta käskkirjas nr 1-3/71 „Riigieelarvelise toetuse andmise kord“.

Punktiga 15 sõnastatakse ümber kehtiva määruse § 16 lõike 3 punkt 6, mille kohaselt peab taotluse rahuldamise otsus sisaldama muud vajalikku teavet. Kuivõrd kehtiva lõike eesmärk on sätestada ainult selle otsuse kohustuslikud andmed, sätestatakse, et otsus peab sisaldama konkreetselt toetuse väljamaksmise tingimusi. See on oluline, sest toetust makstakse välja taotluse rahuldamise otsuses määratud tingimustel (vt eelnõu p 17 selgitust).

Punktidega 16 ja 21 tunnistatakse kehtetuks kehtiva määruse § 16 lõike 4 punkt 5 ja § 20 lõike 4 punkt 11, mille kohaselt peab taotluse rahuldamata jätmise või toetuse tagasinõudmise või osalise tagasinõudmise otsus sisaldama muud vajalikku teavet. Kuna mõlema kehtiva lõike eesmärk on sätestada kohustuslikud andmed, ei ole seda punkti vaja. Sarnane muudatus tehakse eelnõu punktides 11 ja 15.

Punktiga 17 sõnastatakse ümber kehtiva määruse § 17, milles on reguleeritud toetuse kasutamise lepingut. Kuivõrd ei ole vajadust sõlmida taotluse rahuldamise otsusele lisaks eraldi toetuse kasutamise lepingut, jäetakse lepingu sõlmimise nõue välja. See nõue tekitab põhjendamatu töö- ja halduskoormust, andmata lisaväärtust, sest toetuse väljamaksmise tingimused määratakse ka taotluse rahuldamise otsuses. Edaspidi makstakse toetus välja kümne tööpäeva jooksul toetuse rahuldamise otsuses määratud toetuse väljamaksmise tingimustel. Sama tähtaeg oli varem toetuse kasutamise lepingus. Põhimõtet, et kogu toetus makstakse välja ettemaksena, ei muudeta.

Punktiga 18 muudetakse kehtiva määruse § 19 pealkirja ja lõiget 1, mille kohaselt peab toetuse saaja esitama toetuse andjale toetuse kasutamise lepingu kohaselt projekti elluviimise aruande, mille on digiallkirjastanud tema esindusõiguslik isik.

- 1) Kuivõrd nõue sõlmida toetuse kasutamise leping kaotatakse (vt eelnõu p 17 selgitust), jäetakse lõikest 1 välja ka sellele viide.
- 2) Samuti täpsustatakse õigusselguseks, et projekti elluviimise aruandele tuleb lisada abikõlbliku kulu tõendid. Abikõlblik kulu on tõendatud, kui toetatav tegevus on tehtud ehk kaup on kätte saadud või teenus osutatud ja seda kinnitab näiteks üleandmise-vastuvõtmise akt, kirjavahetus, saateleht, arve või leping, kui see sisaldab teavet üleandmise-vastuvõtmise kohta. Toetatavad tegevused on nimetatud kehtiva määruse § 5 lõikes 2. Nõue esitada abikõlbliku kulu tõendid ei ole uus: ka praegu tuleb seda teha. Tagatakse üksnes õigusselgus.
- 3) Lisaks täpsustatakse pealkirjas terminikasutust ja lisatakse selguseks, et paragrahvis on reguleeritud ka projekti eelarve jäägi tagastamist (vt eelnõu p 20).

Punktiga 20 muudetakse kehtiva määruse § 19 lõiget 5, mille kohaselt peab toetuse saaja tagastama kasutamata toetuse selle kasutamise lepingu kohaselt. Kuivõrd nõue sõlmida toetuse kasutamise leping kaotatakse (vt eelnõu p 17 selgitust), jäetakse ka sellele viide kehtivast lõikest välja. Sätestatakse, et kui projekti kulud on väiksemad, kui oli projekti eelarve, saadab toetuse andja toetuse saajale andmed eelarve jäägi tagastamise kohta ja toetuse saaja tagastab jäägi toetuse andjale määratud tähtpäevaks. Tähtpäeva määrab toetuse andja. See on vajalik, kui pärast toetuse ettemaksena väljamaksmist selgub, et projekti tegelikud kulud on ettemaksest väiksemad. See põhimõte on ka kehtivas lõikes.

Punktiga 21 tunnistatakse kehtetuks kehtiva määruse § 20 lõike 1 punkt 3, mille kohaselt nõuab toetuse andja toetuse osaliselt või täielikult tagasi, kui toetuse saaja on rikkunud toetuse kasutamise lepingu tingimusi. Kuna eelnõu punktiga 17 kaotatakse nõue see leping sõlmida ja toetuse väljamaksmise tingimuste rikkumine on kaetud kehtiva lõike punktiga 2, ei muudeta punkti 3, vaid tunnistatakse see kehtetuks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole Euroopa Liidu õigusega puutumust.

4. Määruse mõjud

4.1. Mõju riigiasutuste korraldusele

Sihtrühm: Päästeamet. Eelnõu puudutab peasjalikult viit Päästeameti teenistujat, kes kuuluvad taotluse hindamise komisjoni. Kaudselt puudutab eelnõu ka Päästeameti kommunikatsiooni-osakonda ja piirkonnajuhte.

Eelnõu ei too kaasa Päästeameti töökorralduses olulisi muudatusi ja puudub tarvidus kohaneda. Lihtsustab töökorraldus, sest kaob toetuse kasutamise lepingu sõlmimise kohustus ning enam ei reguleerita eraldi kaasfinantseerijat ja partnerit. Selle võrra väheneb taotluste menetlemise koormus. Mõju ulatus, avaldumise sagedus ja ebasoovitava mõju kaasnemise risk on väikesed, sest märgatavaid sisulisi muudatusi eelnõuga ei tehta ja toetuse andmise korraldus ei ole Päästeametile uus.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju Päästeametile on väheoluline.

4.2. Mõju siseturvalisusele

Sihtrühm: kohalikud kogukonnad, kelle kodulähedase veekogu ohutust toetusega parandatakse. Sihtrühma suurus oleneb sellest, kui palju toetust taotletakse ja saadakse. 2024. aastal muudeti üheksa veekogukallast ohutumaks.

Eelnõu tagab, et toetust on võimalik taotleda ka 2025. aastal, ja kui Päästeameti eelarve võimaldab, järgmistel aastatel. Toetusega parandatakse elanike ohuteadlikkust ning kujundatakse õnnetusi ennetavaid hoiakuid ja käitumist. Mõju on positiivne, kuna kodulähedased veekogud ja nende kaldad on võimalik muuta ohutumaks ning seeläbi vähendatakse ka veeõnnetusi.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju kohalikele kogukondadele on väheoluline, kuid positiivne.

4.3. Mõju majandusele (halduskoormus)

Sihtrühm: toetuse taotlejad ja saajad. Toetust võivad taotleda avalikes huvides tegutsev:

- mittetulundusühing, mille liikmete seas ei ole kohaliku omavalitsuse üksusi ega riiki ja äriühingud jäävad alla poole, ning
- sihtasutus, mille asutajate seas ei ole kohaliku omavalitsuse üksusi ega riiki ja äriühingud jäävad alla poole.

Seda põhimõtet eelnõuga ei muudeta. Kaotatakse nõue sõlmida toetuse kasutamise leping, tänu millele väheneb toetuse saajate halduskoormus. Samuti jäetakse välja nõue järgida riigihangete seaduse põhimõtteid ja sätestatakse selle asemel õigusselguseks nõue esitada projekti tegevuste hinnapakumused. See nõue pole aga toetuse taotlejale uus, kuivõrd hinnapakumusi esitati ka 2024. aastal toetust taotledes. Toetuse taotlemist lihtsustab ka asjaolu, et enam ei reguleerita eraldi kaasfinantseerijat ja partnerit, st nende andmeid enam taotluses välja tooma ei pea.

Kuivõrd toetuse andmise tingimusi muul viisil ei muudeta, on mõju ulatus, avaldumise sagedus ja ebasoovitava mõju kaasnemise risk väikesed.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju toetuse taotlejatele ja saajatele on väheoluline, kuid positiivne.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisategevusi. Päästeamet korraldab toetuse andmist endistviisi: avab toetuse taotlusvooru, menetleb taotlusi, nõustab toetuse taotlejaid ja saajaid ning tagab toetuse andmise ja kasutamise kontrolli kehtiva määruse kohaselt.

Toetuse taotlusvooru rahastatakse endiselt Päästeameti eelarvest. 2025. aastal on toetuse eelarve 45 000 eurot.

Määruse rakendamisega ei kaasne rahalist tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, sest sellega ei kaasne lisategevusi ja seega ei ole vaja planeerida kohanemiseks lisa-aega.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS)¹ kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Vetelpääste Seltsile, Päästeametile ja Vabaühenduste Liidule.

Rahandusministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Eesti Vetelpääste Selts, Päästeamet ja Vabaühenduste Liit eelnõu kohta märkusi ei esitanud. Eesti Linnade ja Valdade Liit esitas ettepaneku kaaluda võimalust anda toetuse taotlemise õigus ka kohaliku omavalitsuse üksustele või võimaldada neil osaleda toetatavas projektis koostööpartnerina, arvestades nende ülesannet hallata oma territooriumil avalikult kasutatavaid veekogusid. Siseministeerium võttis ettepaneku teadmiseks ja kaalub seda edaspidi koostöös Päästeametiga.

¹ Eelnõu toimiku nr [25-0383](#).